આખરી દાવ

કુમાર અને માનસેને ખેતશીશેઠને પકડી લીધા. ખેતશીશેઠ બેભાન હતા એટલે ઊંચકીને લઈ ચાલ્યા એમના રહેઠાણે.

રહેઠાણમાં મુનીમ હતા. એ તો આ બધો તાલ જોઈને ગભરાઈ ગયા. કુમારે મુનીમને સમજાવ્યા અને કહ્યું : મુનીમજી, ગભરાશો નહીં. અમે તમને કશું નહીં કરીએ.

મુનીમ ચતુર હતા. સમજી ગયા, કે હવે આપણું જોર ચાલશે નહીં. હારીએ ત્યારે નમી પડીએ.

મુનીમ બોલ્યા : હું તો શેઠનો ચાકર છું. તમારી સાથે મારે કશું વેર નથી.

કુમાર બોલ્યો : તો અમે કહીએ તેમ કરો.

મુનીમ કહે : કહેશો તેમ કરીશ.

કુમાર કહે : તો હવે તમારા ખેતશીશેઠની ચાકરી કરો. પથારી તૈયાર કરો. ખેતશીશેઠને આરામથી સુવડાવો.

મુનીમ દોડ્યા. પથારી તૈયાર કરી. ખેતશીશેઠને સુવડાવ્યા.

ખેતશીશેઠ હજી બેભાન હતા. કુમાર અને માનસેન દવા તૈયાર કરવા લાગ્યા. દવા લગાડી અને પાટા બાંધી દીધા.

કુમારે માનસેનને કહ્યું કે : હવે આપણે ખેતશીશેઠનો ભંડાર મેળવી લેવો જોઈએ.

માનસેન કહે : એ કામ તો મેં ક્યારનું આરંભી દીધું છે. ભોંયરામાં માણસો મોકલી દીધા છે.

ત્યાં તો ભોંયરામાંથી માણસો પાછા આવ્યા. કહે કે, ભોંયરામાં કશું નથી.

કુમાર સમજી ગયા કે, મુનીમે ચાલાકી કરી હશે. બધો ભંડાર છુપાવી દીધો હશે.

મુનીમને બોલાવ્યા.

કુમારે કહ્યું : મુનીમજી! હવે તમે બધી ચાલાકી બંધ કરી દો. કોઈ પણ વાતમાં કપટ કરશો તો દુઃખી થઈ જશો.

મુનીમ હસીને બોલ્યા : ભઈસબ, એવો કપટી હું નથી. હું તો ગુલામ છું. મારે કપટ શા માટે કરવું જોઈએ? હું તો ખેતશીશેઠ કહે તેમ કરનારો મુનીમ છું.

કુમાર કહે : તો બતાવી દો કે, ખેતશીશેઠનો ભંડાર ક્યાં છે?

મુનીમ બોલ્યા : ભંડારની વાત હું જાણતો નથી. એ ખેતશીશેઠ એકલા જ જાણતા હતા.

માનસેન પરાક્રમી

કુમાર કહે : મુનીમજી! તમે જૂઠું બોલો છો. ભંડાર તમે જ ક્યાંક છુપાવી દીધો છે.

મુનીમ દયામણું મોઢું કરીને બોલ્યા : કહો તેવા સોગન ખાઉં? ભંડારની વાત હું જાણતો નથી. ખેતશીશેઠ એ બધું જાણે. ભંડાર એમના હાથમાં રહેતો હતો.

કુમાર સમજી ગયો કે, મુનીમ બડો ચતુર છે. કોઈ વાતે તે બતાવશે નહીં.

હવે ખેતશીશેઠને જરા જરા આરામ થતો આવતો હતો. ધીમે ધીમે બોલતા હતા. કુમાર અને માનસેન આવે છે અને પાસે બેસે છે. ત્યારે ખેતશીશેઠ એકદમ ચૂપ થઈ જતા. જાણી જોઈને બોલતા નહીં. જાણે કે પોતાથી જરા પણ બોલાતું નથી એવો ઢોંગ કરતા. પીડા ઘણી થતી હોય એવું બતાવતા. કોઈ ત્યાં ન હોય ત્યારે મુનીમ સેવાચાકરી કરવા આવતા. ત્યારે ખેતશીશેઠ છાની છાની વાતો મુનીમ સાથે કરી લેતા.

મુનીમ કહે : હવે શું કરવું?

ખેતશીશેઠ કહે : હવે ભારે ચતુરાઈ વાપરવી પડશે.

મુનીમ કહે : શી ચતુરાઈ વાપરીશું? આપણે હારી ગયા છીએ. આપણો ભંડાર તો મેં સંતાડી દીધો છે. કુમાર અને માનસેન મને ઘણું પૂછે છે, પણ હું ના કહું છું, કે ભંડારની વાત ખેતશીશેઠ જાણે છે.

ખેતશીશેઠ કહે : અને હું બોલવાનો જ નથી. ઘણી પીડા થાય છે એવો દેખાવ કરતો રહીશ.

મુનીમ કહે : પણ પછી શું?

ખેતશીશેઠ કહે : પછી આપણે દાવ ખેલવાનો છે. આપણા પક્ષમાં કેટલા માણસો છે? એ વાતની પાકી ખાતરી કરી લો.

મુનીમ કહે : દસ-વીસ માણસો હશે. એ પણ કુમારની સાથે મળી જાય તો નવાઈ નહીં.

ખેતશીશેઠ કહે : તમે એ બધાને સમજાવો કે ખેતશીશેઠ સાજા થાય એટલી જ વાર છે. તમને ઘણું ઘણું આપશે. માનસેન અને કુમારને ચપટીમાં ચોળી નાખશે. તે બંને અહીં રહેવાના જ નથી.

મુનીમ કહે : શી રીતે? આપણે દસ-વીસ માણસો સાથે આ માનસેન અને કુમારને પહોંચી શકીએ એમ નથી. અનાલુ ડોસો અને બધા ટાપુવાસીઓ એમની સાથે છે.

ખેતશીશેઠ કહે : હું કહું તેમ કરતા જાઓ. આપણે માનસેન અને કુમારને ખતમ કરી દઈશું.

આમ ખેતશીશેઠ અને મુનીમ નવો દાવ ગોઠવવા લાગ્યા.

કુમાર અને માનસેન વિચારે છે કે, ખેતશીશેઠ બોલતા ચાલતા થાય એટલે ભંડારની વાત પૂછી લઈએ. એ ભંડારમાંથી જોઈએ તે લઈ લઈએ. બીજું બધું ટાપુવાસીઓને વહેંચી

આપીએ. અનાલુ ડોસાને સરદાર બનાવી દઈએ પછી આપણે પાછા પેલા વનમાનવ સાથે રહેવું છે.

મહિનો અને બે મહિના વીતી ગયા. ખેતશીશેઠ બોલતા નથી. ઘણી પીડા થતી હોય તેવો ઢોંગ કરે છે. કુમાર અને માનસેન આવે છે ત્યારે ઊંહકારા કરવા માંડે છે.

માનસેને ખેતશીશેઠને કહ્યું કે : શેઠજી! હવે તમે કપટ રાખશો નહીં. મન ચોખ્ખું રાખો. મોજથી ટાપુ પર રહો.

પણ ખેતશીશેઠ બોલતા નથી.

કુમાર, માનસેન અને અનાલુ ડોસા એકઠા થયા. વિચાર કરવા લાગ્યા કે, હવે શું કરવું?

અનાલુ ડોસા કહે : ખેતશીશેઠ બડો ચતુર છે. તે જાણી જોઈને કશું બોલતો નથી. મારી તો સલાહ છે કે, એને પકડી લો અને તમારી સાથે ભારત લઈ જાઓ. તો અમે સુખથી અહીં રહીશું.

કુમારને આ વાત ઘણી ગમી. માનસેનને કહ્યું કે : અનાલુદાદાની આ વાત સરસ છે. મુનીમને અને ખેતશીશેઠને આપણી સાથે લઈ જઈએ. તેઓ આ ટાપુ ઉપર રહેશે તો સીધા નહીં રહે. કંઈ ને કંઈ બખેડો કરતા રહેશે.

માનસેનને પણ આ વાત ગમી ગઈ. નક્કી કર્યું કે, વહાણ હંકારી મૂકીએ. ખેતશીશેઠને અને મુનીમને સાથે લઈ જઈએ, પણ એક વાત અધૂરી છે. ખેતશીશેઠનો ભંડાર મળી જાય તો જવાનું બને. મુનીમ બતાવતા નથી અને ખેતશીશેઠ કશું બોલતા નથી.

માનસેનને એક ઉપાય સૂઝી ગયો. તેણે કહ્યું, કે આપણે ખેતશીશેઠને કહીએ કે કાલે જ અમે વહાણો હંકારીએ છીએ, અમે ભારત પાછા જઈએ છીએ. સાથે તમને પણ લઈ જઈએ છીએ. આ વાત જાણશે એટલે ખેતશીશેઠ ગભરાશે. પોતાનો ભંડાર અહીં રહી જશે એટલે ચિંતામાં પડી જશે. ત્યારે આપણે કહીશું કે જો ભંડાર બતાવો તો તેમાંથી અરધો ભંડાર તમને આપી દઈશું અને તે સાથે લઈને ભારત આવો.

અનાલુ ડોસા કહે : બરાબર છે. તો ખેતશીશેઠ માની જશે. નહીં માને તો પોતાને કશું મળશે નહીં.

આમ નક્કી કર્યું. કુમાર અને માનસેન ખેતશીશેઠને મળ્યા. વાત કહી કે, આપણે ભારત જવાનું છે. ભંડાર બતાવી દો. તેમાંથી તમને અરધો ભંડાર મળશે. વાત નહીં માનો તો કશું નહીં મળે. કાલે જ વહાણ હંકારીશું. તમને સાથે લઈને જઈશું એ નક્કી.

આ વાત સાંભળીને શેઠ સમસમી ગયા. પોતે કશું બોલ્યા નહીં.

કુમારે મુનીમને પણ આ વાત કહી.

મુનીમ ગભરાયા. દોડતા ખેતશીશેઠ પાસે ગયા.

ખેતશીશેઠ કહે : ગભરાશો નહીં. આજની રાત આપણી પાસે છે.

મુનીમ કહે : રાતમાં આપણે શું કરીશું? કાલે સવારે વહાણ ઊપડશે. સાથે આપણને પણ લઈ જશે.

ખેતશીશેઠ કહે : રાત ઘણી મોટી છે. તમે વિચારો અને હું પણ વિચારું. છૂટવાનો કોઈ ઉપાય શોધી કાઢો.

મુનીમે કપાળ પર હાથ ઠોક્યો. કશો ઉપાય મળે એવું નહોતું.

ત્યાં ખેતશીશેઠ બોલ્યા : મુનીમજી...!

મુનીમજી કહે : હું... ...

ત્યાં ખેતશીશેઠ કહે : હું હું શું કરો છો? આ રહ્યો ઉપાય.

આમ વાત કહીને ખેથશી શેઠે મુનીમના કાનમાં વાત કહી. એક ઉપાય બતાવ્યો. રાતોરાત કામ પાર પાડવાનું કહ્યું. એ ઉપાય સાંભળીને મુનીમ રાજી થઈ ગયા.

ઝટ ઝટ મુનીમ ચાલ્યા. એક પછી એક પોતાના પક્ષના માણસોને મળ્યા. બધાને વાત સમજાવી.

સૂરજ આથમ્યો અને રાત પડી.

રાત માંડી વીતવા.

રાતના અંધારામાં ખેતશીશેઠ અને મુનીમજી શું કરે છે તે કોઈ જાણતું નથી. કોઈને એ વાતનો વિચાર પણ આવતો નથી. રાત પૂરી થઈ અને ખેતશીશેઠનું કામ પણ પૂરું થયું.

સવાર થયું.

વનવાસી દોડતો માનસેન પાસે ગયો. કહે કે, પથારીમાં ખેતશીશેઠ નથી. તરત જ માનસેન અને કુમાર જોવા દોડ્યા, ખેતશીશેઠની પથારી ખાલી પડી છે. બધે તપાસ કરી, ક્યાંય ખેતશીશેઠ મળ્યા નહીં. મુનીમજીને બોલાવવા માણસ મોકલ્યો. પોતાના ઓરડામાં મુનીમજી પણ નહોતા.

બધા વનવાસી એકઠા થઈ ગયા. તપાસ કરી કે કોઈ વનવાસી ગુમ થયો છે કે નહીં! ત્યારે વાત મળી કે પંદર-વીસ વનવાસી પણ તેમને ઘેર નથી. હવે સમજણ પડી કે ખેતશીશેઠ નાસી ગયા છે.

તરત જ સાત-આઠ ટુકડીઓ તૈયાર કરી દીધી. ચારે દિશામાં મોકલી દીધી. ખેતશીશેઠને શોધવા વન અને પહાડમાં દોડાવી મૂકી. માનસેન અને કુમાર પણ ઊપડી ગયા.

કુમાર કહે : માનસેન, આપણે ઝડપ કરો. ખેતશીશેઠ જાગ્યા છે. રાતોરાત ક્યાંય નીકળી ગયા છે, પણ હશે આટલામાં જ.